בידיים טובות
המטה להשקעה בגיל הרך

דצמבר 2020

לכבוד
ח"כ איציק שמולי, שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
מוטי אלישע, ראש זרוע עבודה, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
אמיר מדינה, ראש אגף בכיר למעונות יום ומשפחתונים
ניצן ממרוד, ראש אגף בכיר להכשרות ופיתוח הון אנושי
הודיה הומינר, מנהלת תחום מדיניות רגולציה, אגף בכיר אסטרטגיה ותכנון מדיניות

שלום רב,

הנדון: הכשרות מחנכות-מטפלות בגילאי לידה עד שלוש

אנו החתומים מטה - מחנכים, אנשי מקצוע ומחקר העוסקים בחינוך בגילאי לידה עד שלוש - מבקשים להביא בפניכם את הידע המצטבר של כולנו ביחס להכשרת מחנכות-מטפלות, כפי שאנו רואים אותה על בסיס נסיוננו הנרחב והכרותינו המעמיקה עם התחום.

בעת הנוכחית, בה משרד העבודה עוסק בהכשרות אלו, הן בהקשר של התקנות לחוק הפיקוח על מסגרות לפעוטות והן בראייה רחבה יותר, חשוב שהחלטות יתקבלו על בסיס מידע וידע המגיע מהשטח ומשקף את המציאות כמות שהיא.

בראש ובראשונה, **חשוב לנו להבהיר כי המצב הנוכחי בתחום הכשרת מחנכות-מטפלות הינו בעייתי ביותר**. ההכשרות הקיימות אינן מעניקות כלים מספקים להתמודדות עם צורכי הפעוטות, והתוצאה היא פגיעה משמעותית באיכות החינוך והטיפול שניתן להם, היעדר כלים להתמודד עם הלחץ והעומס, וערעור אמון ההורים במערכת. בראייתנו, על משרד העבודה לתעדף את הנושא ולקדם בו שינוי עמוק ויסודי.

ראשית, יש להכיר במציאות הקיימת, בה **רובן המכריע של המחנכות-מטפלות בישראל לא עברו מעולם את ההכשרה המחייבת אותן לתפקיד מחנכת-מטפלת בגילי לידה עד שלוש שנים**. הנתון עליו נשען המשרד, ממחקר טאלי"ס, לפיו 70% מנשות החינוך-טיפול במעונות הסמל עברו הכשרה כלשהי בנושא הגיל הרך, אינו משקף את המציאות בשטח בנוגע לכישורי המחנכות-מטפלות. לצערנו, הוא נשען על מתודולוגיה שאינה יכולה לייצג את המצב בתחום, כיוון ששאלת הסקר היתה שאלה כללית לגבי הכשרה לעבודה עם ילדים, בלי לבדוק את היקפה או מהותה.

אנו יודעים, הן מהכרותינו את המציאות בשטח, והן מנתוני ההשתתפות בהכשרות לאורך השנים, שאין כל דרך בה רוב העובדות בתחום היו יכולות להשתתף בהכשרה מקצועית, לא כל שכן לסיימה בהצלחה (פרטנו את הדברים בסעיף 42 להערות בידיים טובות לטיוטת התקנות לחוק הפיקוח למסגרות לפעוטות, אותן ניתן לקרוא בקישור).

שנית, יש להבין כי **ההכשרות הקיימות אינן מתאימות לעובדות כיום בתחום ואינן מספקות את צורכי הטיפול בפעוטות**. הקורס למחנכות-מטפלות סיווג 1 (גם בגרסתו החדשה משנת 2018) נשען על היקפים גדולים של למידה עיונית, אשר אינה מותאמת לרוב העובדות בתחום, הן מבחינת הבנת הנקרא והן בכישורי כתיבה. הקורס גם אינו כולל מספיק כלים מעשיים והשקעה בהתפתחות אישית ורגשית החיוניים לעבודה עם פעוטות. לכן, עובדות רבות בתחום נרתעות מהשתתפות בקורס. רבות מהן גם חוששות מבחינת ההסמכה, אשר בודקת בעיקרה ידע עיוני ולא כישורים מעשיים.

שלישית, יש לשים לב לכך ש**לעובדות בתחום אין כיום תמריצים מספיקים להשתתף בהכשרות**. הקורסים מתקיימים על חשבון זמנן של המחנכות, מחוץ לשעות העבודה, וללא כל תגמול כספי על השלמת ההכשרה בהצלחה. נוכח שכרן הנמוך של המחנכות, והמחסור המתמיד בכח אדם לאיוש המסגרות, מדוע שיטרחו להשתתף בקורס?

רביעית, **גם מיעוט המשתתפות בקורס הקיים אינן מסיימות אותו בהכרח עם הכלים הנחוצים להן ביותר לעבודתן**. כאמור, הסילבוס הנוכחי אינו מותאם לצרכיהן בפועל. המגבלות הנוקשות, שאינן מאפשרות התאמות בסילבוס ושיטות הלימוד, והמימון הנמוך המוקצה לקורסים בסבסוד ממשלתי, מרתיעים מוסדות לימוד המחוייבים להכשרה איכותית. כתוצאה מכך, רוב הקורסים אינם מופעלים ע"י גופים עם הנסיון הרלבנטי ביותר והידע המקצועי הנדרש לביצוע הכשרות למחנכות לגיל הרך.

<u>הדרך לשינוי המצב הקיים עוברת בשינוי יסודי של דרך ההפעלה של ההכשרות</u>. החתומים מטה חברים כולם ב"יידיים טובות – המטה להשקעה בגיל הרך", ותומכים בהמלצות המדיניות של המטה הנותנות מענה לאתגרים שהוצגו לעיל, והועברו לעיונכם, שעיקריהן:

- **מתן אפשרות למוסדות חינוך לגיל הרך, ביחד עם מנהלי המסגרות לפעוטות, לעצב את ההכשרות לפי שיקול דעתם המקצועי**, כולל התאמות בהתאם למגוון הצרכים של מחנכות שונות.
- **הכשרה תוך כדי עבודה, בשילוב מלא בין הלמידה לבין ההתנסות המעשית, ובשכר מלא** (עם שיפוי למעסיקים).
- **תהליכי הכשרה, הדרכה והשתלמות רציפים ומשולבים לאורך כל שנות עבודתן של נשות החינוך**.
- **מימון הולם להכשרות איכותיות לכל נשות החינוך העובדות כיום במסגרות לפעוטות**.

בתקופת הקורונה הרגישה בה אנו נמצאים, חשוב לציין שהכשרה לעבודה עם פעוטות מחייבות עבודה רגשית משמעותית, עם תשומת לב אישית לצרכי כל משתתפת, ועבודה קבוצתית דינמית, המתייחסת לאירועים ומקרים העולים תוך כדי עבודה. ניתן באופן זמני לקיים למידה כזו באופן מקוון, אך **יש לתעדף חזרה לפגישות פיזיות** ברגע שהדבר יתאפשר מבחינה בריאותית.

בראייתנו, למידה עצמאית – המבוססת על צפייה בסרטוני וידאו ולומדות מקוונות – אינה כוללת אפשרות לשיח, לשאלה או להתנסות, ולכן אינה יכולה להקנות למחנכות את הכישורים הנדרשים לעבוד עם ילדים בגילאי לידה עד שלוש. זאת בנוסף לעובדה שלמשתתפות פוטנציאליות רבות אין את התשתית, הציוד או הידע הנדרשים להכשרות אלו. לדעתנו המקצועית, בהכשרות מסוג זה אין תועלת ואין טעם בהשקעה בפיתוחן או בהפעלתן.

<u>נשמח להעמיק בשיח עמכם ולהיפגש בהקדם כדי להציג לעומק את הנושאים שהועלו כאן והפתרונות שאנו מציעים</u>.

אנו תקווה כי כל מדיניות שתתקבל תבוסס על ראייה מפוכחת של המציאות בשטח, והאילוצים איתן מתמודדות המחנכות והמערכת כולה. ככל שהדברים אינם ברורים, נשמח לספק כל מידע שחסר כדי שהאתגרים עליהם הצבענו יהיו נהירים לכם.

בברכה,

מטה ביידיים טובות מרוכז ע"י 121 - מנוע לשינוי חברתי | info@120plus1.org.il | www.120plus1.org.il | לפרטים: ללי דרעי 054-6713948